

Handläggare
Viveca Waak
Telefon: 08-508 31 935**Till**
Kommunstyrelsen

Förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska. Kontorsyttrande som svar på remiss från kommunstyrelsen (KS 2020/1708)

Sammanfattning

Kulturnämnden har av kommunstyrelsen, Rotel IX, ombetts att besvara remissen *Förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska*. (Dnr KS 2020/1708).

Kulturförvaltningen ställer sig bakom handlingsprogrammets övergripande syfte. Att främja de nationella minoritetsspråken är en prioriterad fråga inom kulturförvaltningen. Detta i enlighet med den svenska minoritetspolitiken. Att kunna delta aktivt i kulturella aktiviteter, eller ta del av ett kulturutbud, stärker både språk och individ. Förvaltningen har kommenterat några av handlingsprogrammets åtgärdsförslag med särskilt stor bäring på förvaltningens verksamhet och uppdrag. Relevanta avsnitt som förvaltningen kommenterar är:

Kapitel 5 ”Kultur bär språk – språk bär kultur”

Avsnitt 5.1 Språkstöd och bokstart

Avsnitt 5.2 Produktion av litteratur

Avsnitt 5.3 Resursbibliotek

Avsnitt 5.4 Scenkonst, musik, bild- och formkonst

Förvaltningen ser positivt på att ansvaret för en sammanhållen uppföljning av handlingsprogrammet läggs på statlig nivå. Detta är viktigt för att kunna följa handlingsprogrammets samlade inverkan på de nationella minoritetspolitiska målen.

Underlag för beslut

- Remiss av Institutet för språk och folkminnets *Förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska* (Dnr KS 2020/1708).
- Institutet för språk och folkminnets *Förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska*.

UTLÅTANDE

Remissen

Kulturnämnden har av kommunstyrelsen, Rotel IX, ombetts att besvara remissen Institutet för språk och folkminnen *Förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska* (Dnr KS 2020/1708). Remisstiden sträcker sig till 9 februari 2021.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av den kulturstrategiska staben i samarbete med kulturförvaltningens övriga avdelningar.

Bakgrund

Institutet för språk och folkminnen (Isf) har fått i uppdrag av kulturdepartementet att ta fram ett handlingsprogram för fyra av de nationella minoritetsspråken. Programmets syfte är att främja möjligheten för de nationella minoritetsspråken att revitaliseras och fortleva som levande språk i Sverige. Isf har bedrivit arbetet parallellt med Sametinget som har fått motsvarande uppdrag för de samiska språken.

I Sverige har vi fem erkända nationella minoriteter och lika många nationella minoritetsspråk. Den svenska minoritetspolitiken vilar på två övergripande mål: dels ska de nationella minoriteternas mänskliga rättigheter säkras, dels ska de nationella minoritetsspråken stärkas så att de kan leva vidare i det svenska samhället. Revitaliseringen av språken är en grund för hela minoritetspolitiken. Sedan några decennier tillbaka har det juridiska skyddet för de nationella minoriteterna i Sverige, bland dem urfolket samerna, successivt förstärkts. De nationella minoritetsspråkens ställning är fortsatt i behov av insatser. Kunskapsnivån om de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken är i dag låg i samhället överlag.

Isf:s handlingsprogram innehåller förslag som presenteras tematiskt i sex kapitel:

1. En ökad medvetenhet och kunskap om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken
2. De nationella minoritetsspråkens utveckling och revitalisering
3. En obruten utbildningskedja
4. Språken i det livslånga lärandet
5. Kultur bär språk – språk bär kultur
6. De nationella minoritetsspråken i det digitala samhället

Förvaltningen svar fokuserar på kapitel 5 ”Kultur bär språk – språk bär kultur” i handlingsprogrammet som är inriktat på förslag som berör kulturområdet.

Kulturförvaltningens arbete med nationella minoriteter

De nationella minoriteternas rättigheter berör samtliga delar av kulturförvaltningens verksamhet såsom biblioteken, kulturstödet, kulturskolan och stadens egna kulturevenemang och museer. Förvaltningen erhåller statsbidrag för att bygga upp det sverigefinska, tornedalska och samiska förvaltningsområdet.

Stöd till det fria kultur- och föreningslivet

Aktörer inom de nationella minoriteterna är en prioriterad målgrupp vid fördelning av förvaltningens kulturstöd. Aktörer söker både för program med yrkesverksamma konstnärer ur de olika minoritetsgrupperna och för aktiviteter som mer är av eget skapande och folkbildande föreläsningar. De yrkesverksamma kulturaktörerna inom de nationella minoriteterna är få inom flera konstområden. I förvaltningens uppföljning av stöd till studieförbunden ställs särskilda frågor kring hur de prioriterar de nationella minoriteterna i sin verksamhet.

Stockholms stadsbibliotek

Bibliotekslagen föreskriver att biblioteken ska ägna de nationella minoriteterna särskild uppmärksamhet, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken. Stockholms stadsbibliotek (SSB) tillhandahåller litteratur på samtliga nationella minoritetsspråk, SSBs åtagande avseende litteratur på de nationella minoritetsspråken finns beskriven i avdelningens mediepolicy.

Vilka bibliotek som har de nationella minoritetsspråken representerade i sina lokala bestånd är avhängigt efterfrågan i bibliotekens närområde. Omfattningen av litteraturinköpen på de nationella minoritetsspråken styrs dels av efterfrågan, dels av tillgången på marknaden. Utgivningen av litteratur på de nationella minoritetsspråken är, undantaget finska, liten. Tillgången till medier på de nationella minoritetsspråken begränsas ytterligare av bristande utbud hos återförsäljare.

Under 2020 och 2021 bedriver Stockholms stadsbibliotek ett Kulturrådsfinansierat kompetensutvecklingsprojekt: *Stärkta bibliotek – Nationella minoriteter*. Projektet syftar till att öka personalens kunskaper om de nationella minoriteternas rättigheter till sina språk och kulturer och i förlängningen ett bättre utbud av både medier och aktiviteter och program för, av och med

personer som tillhör de nationella minoriteterna och urfolket samerna. Inom ramen för detta projekt arbetar Stockholms stadsbibliotek med att göra nyinköp av medier på de samiska språken och av samiska författare. framtida inköp och reglera hur gallring av medier för, om, med och av de nationella minoriteterna tas fram i syfte att underlätta att hålla samlingarna relevanta och förhindra att medier gallras bort på grund av lägre utlåningsgrad.

Stockholms stadsmuseum

Stockholm stadsmuseum arbetar på olika sätt med att synliggöra de nationella minoriteterna genom forskning, utställningar och i samlingar. Under 2020 och 2021 arbetar stadsmuseet i ett projekt med att bredda, fördjupa och sprida kunskap om de nationella minoriteterna, inklusive urfolket samernas, historiska och nutida närvaro och villkor i Stockholm. Den övergripande målsättningen är att synliggöra den långa historia som de nationella minoriteterna har i staden samt berika framtidens historia med fler röster och perspektiv och därmed bidra till att belysa Stockholms heterogena kulturarv. Hösten 2021 öppnar stadsmuseet en utställning som baseras på fotografier från projektets samtidsdokumentation.

Kulturskolan

Under 2020 har kulturskolan arbetat med de nationella minoriteterna genom kulturskolans enhet Unga Berättar. Ett fördjupat samarbete har utvecklats med Sverigefinska Ungdomsförbundet, Sverigefinska Riksförbundet samt Sverigefinska skolan. Ett nytt samarbete har initierats med Sameföreningen i Stockholm. Elever i åk 9 på Sverigefinska skolan skapade genom digitala workshops seriestrippar på svenska och finska. Resultatet kommer att visas under Yksikaksifilmi festivalen 2021.

Förvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen ställer sig bakom handlingsprogrammets övergripande syfte. Att främja de nationella minoritetsspråken är en prioriterad fråga inom kulturförvaltningen. Detta i enlighet med den svenska minoritetspolitiken. Att kunna delta aktivt i kulturella aktiviteter, eller ta del av ett kulturutbud, stärker både språk och individ. Förvaltningen vill här kommentera några av handlingsprogrammets åtgärdsförslag med särskilt stor bäring på förvaltningens verksamhet och uppdrag.

Avsnitt 5.1 Språkstöd och bokstart

Kulturrådets nationella satsning Bokstart har som syfte att stimulera språkutvecklingen hos barn i åldrarna noll till tre år

samt skapa ett intresse för böcker och läsande. Stockholms stadsbibliotek arbetar med frågan på ett annat sätt, genom barnens första bok och stadsdelarnas Barnavårdscentraler, BVC. SSB ser dock positivt på möjligheter att Bokstart kan utvecklas till att omfatta de nationella minoritetsspråken.

Avsnitt 5.2 Produktion av litteratur

Stockholms stadsbibliotek instämmer i att det finns behov av nyskriven litteratur på de olika nationella minoritetsspråken i olika genrer, även lättläst och digitala format. Även tillgängliggörandet av litteratur bör stödjas, och regelverket för inköp i relation till minoritetsspråken ses över. Internationella kontakter med förlag utanför Sverige bör ges en plattform så att alla folkbibliotek i Sverige kan få en överblick och göra inköp.

Avsnitt 5.3 Resursbibliotek

Stockholms stadsbibliotek är positiva till de förslag som Kungliga biblioteket lämnat för utveckling av resursbibliotek och ser vinster med att dessa kan ge ett kvalitetssäkrat stöd (katalogisering, inköp, distribution, pedagogik m.m.) avseende arbetet med att främja de nationella minoriteternas rätt till språk och flerkulturella identiteter.

Avsnitt 5.4 Scenkonst, musik, bild- och formkonst

Kulturskolan är positiv till förslaget att de nationella minoriteterna prioriteras bland de ansökningar som görs inom ramen för kulturskolebidraget. I förslaget ska ansökningar med verksamhet i samverkan med minoritetsaktörer även prioriteras. Förvaltningen ser dock att förslaget kan få negativa effekter på möjligheten att söka bidraget på mindre orter om det inte finns samverkansparter i närheten. Förvaltningen föreslår istället att ansökningar för verksamhet i samverkan med minoritetsgrupper ska beaktas särskilt eller viktas upp på något sätt.

Uppföljning

Förvaltningen ser positivt på att ansvaret för en sammanhållen uppföljning av handlingsprogrammet läggs på statlig nivå. Detta är viktigt för att kunna följa handlingsprogrammets samlade inverkan på de nationella minoritetspolitiska målen.

Bilagor

- Remiss av Institutet för språk och folkminnets *Förslag till Handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska* (Dnr KS 2020/1708).
- Institutet för språk och folkminnets *Förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska*